

Ліхтарик, Либідь, Кобзар, Корифей, Квазімодо, Ірокез, Жемчужна розсип, Дукат, Геркулес, Весільна, Бенефіс, Берегиня, Антей, Весняне дефіле, Світанкова поема, Зоряна, Чебурашка, Кокетка, Героям небесної сотні, Травневі роси, Блондин, Чорномор, Світлячок.

Основними напрямками використання сортів та гібридів *Raeonia* L. є декоративний (озеленення, зріз) та лікарський. Рослина культивується, як правило, в квітниках і садах як декоративна, а в народній медицині використовується крім квіток і кореневище півонії.

З практичної точки зору усі досліджувані сорти та гібриди *Raeonia* L. української селекції викликають інтерес як потенційно цінні об'єкти для збагачення асортименту декоративних рослин України та є перспективними для створення моносаду на базі Вінницького національного аграрного університету.

Література:

1. Cowling W. A. Plant breeding for stable agriculture: Presidential Address. Western Australia, 1994. P. 183-184.

2. Горобець В. Ф. Створення вітчизняних сортів півонії з використанням методу віддаленої гібридизації. – Фактори експериментальної еволюції організмів, 2017. Том 2. С. 128-132.

3. Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2018 рік (витяг), 2018. С. 412-414.

4. Pansyreva, N. V. (2018). Дослідження сортових ресурсів трав'яних видів *Raeonia* L. в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*, 28(8), 74-78. <https://doi.org/10.15421/40280815>

УДК 581.526.425

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОПУЛЯЦІЙ ДЕЯКИХ ВИДІВ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН В УМОВАХ ЯМПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пеньковська Л. В., аспірант

(Сумський національний аграрний університет, Україна)

SPECIFICS OF THE FUNCTIONING OF POPULATIONS OF SOME SPECIES OF MEDICINAL PLANTS IN THE CONDITIONS OF THE YAMPIL DISTRICT OF THE SUMY REGION

Penkovska L. V.

(Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine)

Дикорослі рослини складають фонд вичерпних поновлюваних природних ресурсів держави. Природні рослинні ресурси – це рослини, які використовуються або можуть бути використані в перспективі для прямого або непрямого споживання. Вони представляють екологічну, господарську, наукову-дослідницьку, оздоровчу, рекреаційну цінність.

Сировина дикорослих рослин використовується в різних галузях господарства. Як джерело біологічно активних речовин природні ресурси лікарських рослин йдуть на задоволення потреб населення й промислових підприємств в лікарській сировині. Будь-яке використання ресурсів повинне бути раціональним, науково обґрунтованим, поєднуватися із заходами їх відновлення й охорони. Будучи невід'ємною частиною екосистеми, рослинний світ зазнає постійної дії багатьох чинників, але найбільш впливовий з них антропогенний фактор.

В Україні в цілому близько 85% лікарської рослинної сировини збирається в природних місцезростаннях рослин. С кожним роком зменшуються природні запаси цих рослин внаслідок інтенсивного господарського використання земель, на яких вони ростуть, та заготівлі їх сировини без урахування норм та правил збору, що, в свою чергу, веде до виснаження ресурсів лікарських рослин.

Як зазначає В. М. Бровдій (2000), протягом останніх 10-15 років видовий склад лікарських рослин майже не змінився, водночас обсяг заготівлі як у цілому, так і по окремих видах, суттєво знижується кожні 3-5 років, оскільки зменшуються природні запаси цих рослин внаслідок інтенсивного господарського використання земель, на яких вони ростуть, та заготівлі їх сировини без урахування норм та правил збору, що, в свою чергу, веде до виснаження ресурсів лікарських рослин. На тепер лікарські рослини ростуть на площі, що становить менше 10% території України.

Для забезпечення ефективного збереження біорізноманіття, актуальною є комплексна оцінка стану популяцій з урахуванням змін екологічних характеристик і параметрів внутрішньо популяційного різноманіття, що дозволяє прогнозувати перспективи існування і розвитку популяцій за умови дії на них певного поєднання факторів. Особливо це стосується популяцій тих видів, які надмірно експлуатуються.

Оскільки для сьогодення залишається невирішеним питання наукового обґрунтування перспектив невиснажливого користування лікарськими фіторесурсами та збереження раритетних компонентів – вразливих, рідкісних, зникаючих видів, нами протягом 2016-2018 рр. було досліджено п'ять видів: *Convallaria majalis* L., *Thymus serpyllum* L., *Hypericum perforatum* L., *Plantago major* L. та *Tussilago farfara* L., з яких за найбільш повною онтогенетичною структурою популяцій ми виділили вісім популяцій *C. majalis* L. та шість популяцій *P. major* L.

У зазначених популяцій у межах популяційних полів оцінювали кількість рослин різних онтогенетичних станів. Установлення належності рослин до того чи іншого онтогенетичного стану здійснювали згідно із загальними підходами щодо періодизації онтогенезу з урахуванням ступеня вираження певних морфоознак.

Встановлено, що у складі усіх ценопопуляцій *C. majalis* L. не представлені лише сенільні рослини. У більшості ценопопуляцій найбільшою константністю вирізняються середньо генеративні рослини (зростають в усіх досліджуваних ценопопуляціях, а також старі генеративні (наявні у шести з восьми ценопопуляцій). Таким чином, дослідження онтогенетичної структури *C. majalis* у межах досліджуваного регіону показало, що рослинам цього виду властиві відновлювальні процеси та швидке поширення лісовими масивами.

Результати оцінки онтогенетичної структури ценопопуляцій *P. major* L. засвідчили, що усі вони є повними, тобто в кожній популяції є рослини всіх онтогенетичних станів. У складі популяцій переважають рослини догенеративних онтогенетичних станів, частка яких коливається від 60 до 80%. Частка генеративних рослин здебільшого становить 20-40%. Тривалість окремих періодів індивідуального розвитку цього виду та характер і час переходу від одного стану до іншого характеризує високі біологічні особливості цього виду та його швидку адаптацію до умов середовища у процесі еволюції.

Загалом, результати досліджень свідчать, що більшість популяцій досліджуваних видів спроможні до сталого та довготривалого існування у тих чи інших місцезростаннях в умовах досліджуваного регіону та мають можливість адаптуватися до постійної трансформації довкілля.

Перспективою подальших наукових досліджень є застосування до досліджуваних видів морфометричного та віталітетного аналізів. Це дозволить оцінити морфологічні параметри та рівень життєвості особин обраних видів.

УДК 712.253:712.41

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕНДРОФЛОРИ ЗАЛІЩИЦЬКОГО ПАРКУ

Підховна С. М.

(Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут», Україна)

ANALYSIS CONDITION OF DENDROFLORA ZALISHCHYTSKY PARK

Pidkhovna S. M.

(Separated Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine «Berezhany agrotechnical institute», Berezhany, Ukraine)

Заліщицький парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення розташований у м. Заліщики Тернопільської області. Площа – 5,0 га. Входить до складу регіонального ландшафтного парку «Дністровський каньйон». Заснований парк наприкінці XIX ст. на лівому терасовому березі Дністра. На початку XX ст. за заслуги перед австрійським урядом полковник Турнау отримав маєток у Заліщиках. За часів баронеси Турнау були спроби інтродукції дерев-екзотів з інших країн світу. Проте лише частина завезених сюди цінних дерев акліматизувалася і збереглася до наших днів.

На основі проведених інвентаризаційних досліджень упродовж 2017-2018 рр. на території Заліщицького парку виявлено 811 екземплярів деревних рослин, які представлені 38 видами та 2 культиварами, що належать до 18 родин і 31 роду. Відділ Magnoliophyta представляє їх більшу частину – 77,5%, а Pinophyta – 22,5%. Серед життєвих форм переважають дерева, чагарники представлені 4 видами. Інтродуковані рослини представлені 16 видами (40%).